

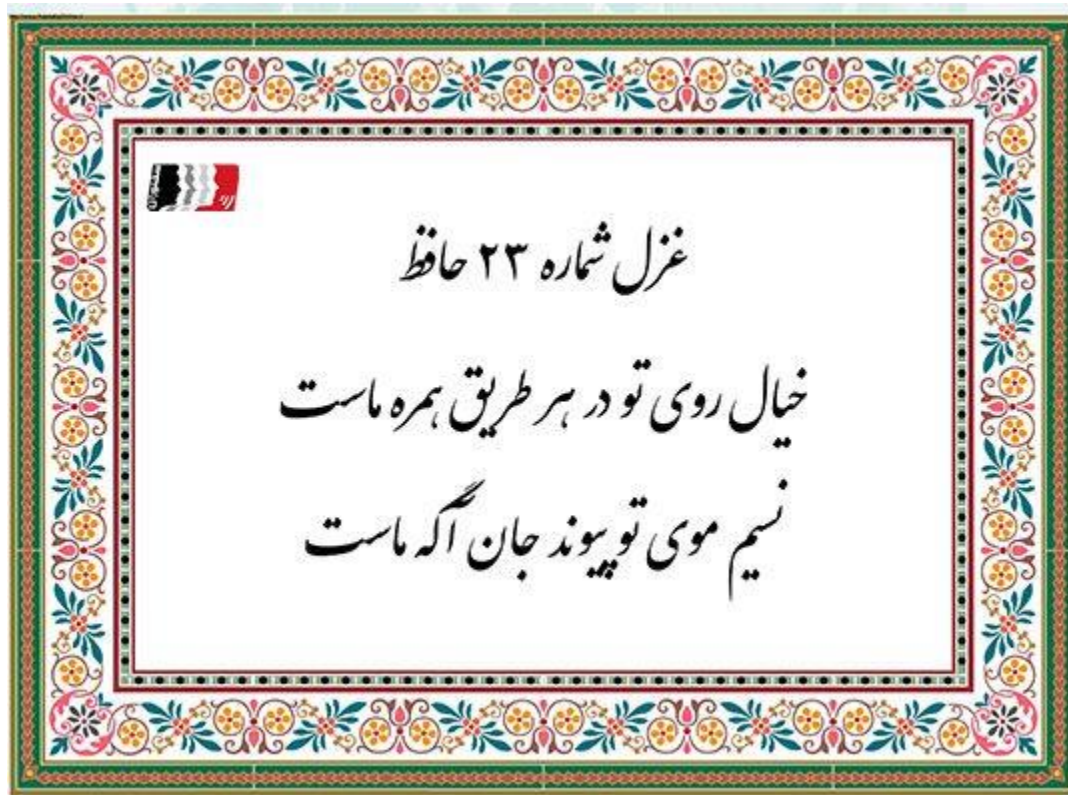
متن، معنی، شرح و تفسیر غزل شماره ۲۳ حافظ

خیال روی تو در هر طریق همره ماست
نسیم موی تو پیوند جان آگه ماست

غزل ۲۳ حافظ با خیال روی تو در هر طریق همره ماست آغاز می شود. وزن غزل خیال روی تو ، مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلات (بحر مجتث مثنی مخبون مقصور) می باشد. در ادامه می توانید متن کامل غزل و همچنین معنی لغات و شرح و تفسیر ابیات را مشاهده کنید. در شرح و تفسیر از کتاب شرح سودی بوسنوی ، شرح حافظ دکتر خطیب رهبر، دکتر عبدالحسین جلالیان و شرح شوق دکتر حمیدیان بهره گرفته شده است.

آنچه در ادامه می خوانید:

- ۱- متن غزل
- ۲- شرح و تفسیر غزل
- ۳- معنی غزل و لغات

متن غزل ۲۳ حافظ

خیالِ رویِ تو در هر طریقِ همره ماست
نسیمِ مویِ تو پیوندِ جانِ آگه ماست

به رَعْمِ مَدَّعیانی که منعِ عشق کنند
جمالِ چهره تو حُجَّتِ مَوْجِه ماست

بین که سیبِ زَنخْدانِ تو چه می گوید
هزار یوسفِ مصری فتاده در چه ماست

اگر به زلفِ درازِ تو دستِ ما نرسد
گناهِ بختِ پریشان و دستِ کُوتِه ماست

به حاجِبِ درِ خلوتِ سرایِ خاصِ بگو
فلان ز گوشه نشینانِ خاکِ دَرُگه ماست

به صورت از نظرِ ما اگر چه محبوب است
همیشه در نظرِ خاطرِ مُرَقَّه ماست

اگر به سالی حافظِ دری زَنَدُ بُگشای
که سال هاست که مشتاقِ رویِ چون مَه ماست

شرح و تفسیر غزل ۲۳ حافظ

خیالِ رویِ تو در هر طریقِ همره ماست
نسیمِ مویِ تو پیوندِ جانِ آگه ماست

خیال: آنچه در خواب یا در بیداری به ذهن صورت بندد

خیالِ روی: تصویر چهره یار

طریق: راه، روش

همره: مخفف همراه است

نسیم: بوی خوش

پیوند: وصال دل در مقابل جدایی و فراق

جان آگه :دل روشن ضمیر، دل بیدار، دل هوشیار

معنی بیت :در هر حال که باشم چهره تو از ذهنم نمی رود و بوی خوش گیسوان تو مایه وصال روح من به توست. مراد آنکه بوی خوش گیسوانت که به مشامم می رسد گو اینکه با جان و روحم تو را می بینم.

به رَعْمِ مُدْعِیَانِی که منع عشق کنند
جمالِ چهرهٔ تو حُجَّتِ مُوجَّهٍ ماست

به رَعْمِ مدعیان :بر خلافِ دشمنان، به کوری چشم دشمنان

مدعی : [م د د] لاف زن . اهل ادعا

منع : [م] بازداشتن از کاری

جمالِ چهره :زیبایی صورت

حُجَّتِ مُوجَّهٍ :دلیل قانع کننده . سند معتبر . برهان و دلیل قاطع . این مضمون که چهره یار، حجت است برای عشق در ادب فارسی نمونه های بسیار دارد.

معنی بیت :به کوری چشم مدعیان و زاهدانی که عشق یار را منع و ممنوع می کنند، زیبایی چهره تو، برهان و دلیل قاطع عاشقی ماست. منظور آنکه کیست که رخسار زیبای تو را ببیند و عاشق نشود.

ببین که سیبِ زَنخُدَانِ تو چه می گوید
هزار یوسفِ مصری فتاده در چه ماست

سیبِ زَنخُدَانِ :گودی و چاله و فرورفتگی چانه یار

یوسف مصری فتاده در چه ما :تلمیح به داستان حضرت یوسف پیامبر و برادرانش دارد که برادران از حسادت و کینه، یوسف را در چاه انداختند.

معنی بیت :به چالهٔ چانه ات توجه کن و ببین چه صدایی از آن می شنوی؟ می گوید که هزاران یوسف مصری که زیبارویانی چون زلیخا عاشقش بودند در چاه عشق من گرفتار شده اند.

اگر به زلفِ درازِ تو دستِ ما نرسد
گناهِ بختِ پریشان و دستِ کوتاهِ ماست

زُلف: موی سر. گیسو. فارسیان زلف بالضم، بمعنی موی چند که بر صدغ و گرد گوش روید و مخصوص محبوبان است استعمال کنند و این مجاز است از جهت سیاهی. در اصل به ضم اول و فتح لام لفظ عربی است. جمع زلفه بالضم که بمعنی پاره شب است و فارسیان عربی دان به تصرفات خود به سکون لام خوانند و مجازاً بمناسبت سیاهی اطلاق مشبه به مشبه به کرده موی مخصوص قریب گوش را زلف گفتند

بَختِ پریشان: بخت بد. طالع بد. تقدیر ناسازگار

دستِ کوتاه: آنکه دستش به مراد و مطلوب نرسد. نامراد. ناکام. کنایه از ناتوانی است

معنی بیت: اگر وصال یار برای ما میسر نمی شود و به کام و مراد نمی رسم، دلیلش بخت و طالع بد و تقدیر ناسازگار و ضعف و ناتوانی ماست.

به حاجبِ درِ خلوتِ سرایِ خاصِ بگو
فلان ز گوشه نشینانِ خاکِ درگاهِ ماست

حاجب: دربان، مراقب

خلوت سرا: [خ ل و س] جائی که در آن عزلت گیرند برای عبادت. اطاق مخصوص. محل خالی از اغیار. محل متعلق به خویشان و محرمان که دیگران و نامحرمان را حق ورود بدان نیست

فلان: [ف] ضمیر مبهم است. شخص غیرمعلوم. اینجا منظور خود خواجه است

گوشه نشینان: [ش / ش ن] تنها و مجرد و خلوت نشین

معنی بیت: ای محبوب من به دربان و نگهبان حرمسرای مخصوصت بسپار که حافظ از آشنایان و ملازمان و هواداران ماست.

به صورت از نظرِ ما اگر چه محجوب است
همیشه در نظرِ خاطرِ مُرَقَّه ماست

به صورت :در ظاهر

محجوب :پنهان، مستور، مخفی

خاطرِ مُرَقَّه :خیال راحت و آسوده

معنی بیت :اگر چه یار و محبوب من به ظاهر از نگاه ما مستور و پنهان است و شرایط وصال میسر نیست ولی همیشه در یاد و خاطر ماست و هرگز از یاد نمی رود.

اگر به سالی حافظ دری زَنَد بُگشای
که سال هاست که مشتاقِ رویِ چون مَه ماست

رویِ چون مَه :صورت مهوش، صورت زیبا

معنی بیت :این بیت از زبان معشوق به حاجب یا دربان حرمسرایش است بدین مضمون که اگر زمانی حافظ قدم به این خانه گذاشت در را به رویش باز کن که سال هاست مشتاقِ وصالِ رخسارِ زیبایِ من است.

نویسنده: دکتر زند